

ŠAMAN

Památce Ralpha Vicinanzy

KIM STANLEY ROBINSON

ŠAMAN

PRAHA 2022

Shaman

Copyright © Kim Stanley Robinson, 2013

Czech edition © Martin Královec – Planeta9, 2022

Translation © Pavel Bakič, 2022

ISBN 978-80-88321-48-4

**POTÁPLÍK
JDE NA ZKUŠENOU**

MĚLI JSME ŠPATNÉHO ŠAMANA.

Tuhle větu Trn opakoval vždycky, když taky dělal něco špatného. Po každé námitce nadzvedl své dlouhé šedé copánky a odhalil tak zmrzačené červené hrbolky kolem ušních otvorů. Když jeho šaman chtěl svým svěřencům něco pořádně vštípit, propíchl jim ucho kostěnou jehlou a pak ji cuknutím do strany vytrhl. Když chtěl toho samého dosáhnout Trn, pořádně Potáplíka cvrnkl do ucha, nachýlil hlavu a ze strany si na ni ukázal, jako by říkal: Myslíš, co nejsi za chudáka?

Teď svíral Potáplíka za paži a po hřebenové cestě ho táhl k Pištuchově skále na vyhlídce mezi Horním a Dolním údolím. Schylovalo se k večeru a nad hlavou se jim převalovaly nízké mraky otírající se o vřesoviště a vyšší hřebeny. Pod touhle šedou střechou uzavírající svět kráčel za Trnem po cestě krátký zástup mužů, kteří ho na šamanské pochůzce doprovázeli. Bylo načase, aby Potáplík vyrazil na zkušenou.

„Proč dneska večer?“ stěžoval si. „Bude bouřka, to se pozná.“

„Měli jsme špatného šamana.“

Už nebylo vyhnutí. Každý Potáplíka objal, smutně se na něj usmál a zakroutil hlavou. Čeká tě bídná noc, říkaly jejich pohledy. Trn počkal, až se muži vystřídají, a pak zakrákorál začátek písně na rozloučenou:

Začíná tak každý z nás
Čeká tě teď přerod v muže
Odevzdej se matce Zemi
Pomůže, když požádáš

„Nebo spíš pokud pěkně poprosíš,“ dodal Trn a plácl ho po rameni. Pak muži s výbuchy smíchu a s jízlivými nebo povzbudivými pohledy sebrali Potáplíkovi oblečení, opasek a boty. Všechno podali Trnovi, který ho provrtával očima, jako by se ho každou chvílí chystal uhodit. A taky že když byl Potáplík úplně nahý a nic mu nezůstalo, opravdu ho uhodil, ale jen letmo do hrudníku, hřbetem ruky. „Běž. Mazej. Uvidíme se za úplňku.“

Kdyby bylo jasno, na západě by visel první srpek dorůstající luny. Takže třináctidenní zkušená bez jakékoli počáteční výbavy, tak jako bez ní na své první zkušené začínali všichni šamani. K tomu ta blížící se bouře. Navíc ve čtvrtém měsíci, když ještě neslezl sníh.

Potáplík nedával ve tváři nic znát a hleděl k západnímu obzoru. Škemrat o měsíční odklad by bylo nedůstojné a tak jako tak zbytečné. S kamenným výrazem minul Trna a zamyslel se, kudy Dolním údolím sejde ke korytu potoka lemovanému skupinami stromů. Musel brát ohledy na své bosé nohy, obvyklá cesta z Pišťuchovy skály byla totiž hodně skalnatá, možná tak skalnatá, že bude muset najít jinou. První z mnoha rozhodnutí, která nesmí pokazit. „Příteli Krkavče zpoza nebes,“ zazpíval nahlas, „veď mě bez úskoků!“

„Ten ti tak pomůže,“ řekl uštěpačně Trn. Potáplík však byl z krkavčího klanu a Trn ne, a tak si té poznámky nevšiml a vykročil ze svahu. Napínal oči, aby našel cestu. Trn ho naposled plácl a vedl ostatní pryč po hřebeni. Potáplík osaměle stál a zařezával se do něj vítr. Čas vyrazit na zkušenou.

Jenže nebylo jasné, kudy dolů. Nějakou dobu se zdálo, že tam snad umrzne, že snad na svoji životní cestu nikdy nevykročí.

A tak jsem se v něm zvedl a trochu mu zevnitř vypomohl.

Jsem třetí dech.

Vykročil po kamení dolů. Jednou se ohlédl a chtěl na Trna vycenit zuby, ale muži na hřebeni už byli z dohledu. Od té chvíle si hleděl svého, myšlenky na Trna setřásl. Pod nohama měl hrubý rozlámaný pískovec posetý puchýřky sněhu, usazenými v prohlubních a za hrboly. Tvořily vzor, který mu dával lepší představu, kam má šlapat. Pohyboval se hbitě jako kočka, z kamene na kámen, připravený chytit se rukama nebo si jimi usnadnit krátké seskoky. Zábnoucí prsty u nohou nechal jejich

chladnému osudu a staral se, aby před zimou uchránil ruce. Dole mezi stromy je bude potřebovat. Začalo sněžit, zatím padaly jen první bodavé vločky. Lépe než po skále se mu šlo po velkých ostrůvcích sněhu, které se na skále ještě držely.

Zatnul žebra, tlačil teplo do končetin a kůže, vrčel si k tomu a nepřestával, dokud mu celé tělo lehce nesálo a bodavý sníh na něm netál. Někdy člověka zahřeje jediné spěch.

Překonal balvanitou strž s potokem táhnoucí se prostředkem Dolního údolí. Na druhé straně se do kopce dalo běžet řídkým lesem, kde země až moc čvachtala pod nohama, zmáčel ji totiž déšť a tající sníh. Ostřůvkům sněhu se tu vyhýbal. První den čtvrtého měsíce: rozdělat oheň nebude jen tak. Jestli se mu to podaří, přečká noc v mnohem větším pohodlí.

Nahoře Dolní údolí končilo prudkou klínovou soutěskou, odkud vytékal potok. Pramenil tam v hloučku smrků a olší, ve kterém se Potáplík mohl skrýt před větrem a udělat si oblečení z větví. Sněhu už pod stromy určitě moc nezbylo. Pospíšil si k nim a dával pozor, aby si nenakopl znečitlivělé prsty u nohou.

Lomcoval v podrostu kolem pramene živými smrkovými větvemi a několik jich ulomil. Byly mokré a proklínal je za to, ale i zvlhlým jehličím se dá zadržet část tělesného tepla. Dvě větve propletl, uprostřed nechal díru a prostrčil jí hlavu, takže získal jakýs takýs plášť.

Potom z jednoho borového keře odlomil uschlý kus kořene, aby mu posloužil jako ložisko při rozdělování ohně. Poblíž pramene našel dobrý kámen na sekání, oddělil si jím rovnou uschlou větev z olše a získal tak vrták. V prstech mu zbývalo právě dost citu, aby kámen udržel. Jinak mu zas taková zima nebyla, jenom na nohy – ty předstíraly, že tu s ním ani nejsou. Černá příkrývka smrkového jehličí pod stromy byla z větší části bez sněhu. Schoulil se pod jedním z největších stromů, zabořil do jehličí prsty u nohou a vrtěl jimi, co to šlo. Když ho začaly trochu pálit, vytáhl je a šel hledat trouch. I s těmi nejlepšími nástroji ho byla k rozdělení ohně trochu potřeba.

Strkal ruku do smrkových klád na zemi a zkoušel ztrouchnivělé dřevo nahmatat. Našel trouch, který byl jen mírně provlhlý, a nalámal několik hrstí suchých větviček, které se ukrývaly pod ochranou větších větví. Zvenčí byly mokré, ale uvnitř suché, daly se zapálit. Později může

odlomit i pár větších suchých větví. Suchého dřeva k udržování ohně bylo kolem pramene dost, zbývalo ho rozdělat. Rozhodoval trouch. Smrky ani olše se ale na dobrou trouchnivinu nerozpadají, takže musí doufat, že bude mít štěstí nebo najde dřevo rozežrané mravenci. Klekl si a hrabal pod největšími padlými stromy. Vyhýbal se sněhu, obracel větší větve a přebíral se v hlíně. Zamazal se až po lokty, ale to se vlastně také dalo brát jako ochrana před chladem.

A ta se mohla hodit, suchou trouchnivinu totiž nemohl najít. Vyždímal jeden hodně prohnílý kus dřeva, ale hnědé bahno, které mu zůstalo v ruce, připomínalo odumřelý mech nebo diviznu a bylo pořád mokré. Takovouhle posranou kaši hrubou špičkou vrtáku nikdy nezapálí.

„Prosím,“ oslovil skupinu stromů a požádal ji, ať mu odpustí, že se k ní blížil s kletbami na rtech. „Daruj mi trouch, bohyně, prosím.“

Nic. Takhle vkleče na mokré zemi se už padlými kládami dál probírat nemohl, na to se udělalo moc chladno. Aby se zahřál, vstal a zatančil. Udrží si tím teplo v rukou, je důležité nenechat je prokřehnout jako nohy. Ach jo, s ohněm by noc byla o tolik příjemnější! Přece se tady musí najít něco, co by zahřátá špička jeho vrtáku zapálila!

Nic. V kapse na opasku nosil spoustu váčků z husí kůže a v nich křesací pazourky, suchý mech, vrták i ložisko. Oblečený a s veškerou svojí výbavou by dokázal dnešní noc i následující půlměsíc přežít jako nic. Právě proto ho sem poslali nahého. To je celý smysl zkušené: prokázat, že dokážete začít s prázdnýma rukama a nejen přežít, ale zajistit si blahobyt. Za úplňkové noci se do tábora musí vrátit se vsí parádou.

Nejdřív ale musí nějak přečkat dnešní noc. Pořádně se do tance opřel, rozhazoval rukama a točil jimi v rozmáchlých kruzích. Vyzpěvoval píseň horka a celý se nakrucoval. Po chvíli ho začalo pálit všechno kromě chodidel. Taky se do něj ale dala únava. Pokusil se mezi chladem a námahou najít rovnováhu tím, že chodil v krátkém kolečku a zároveň pátral na zemi po skrýších, kde by se mohl schovávat trouch. Nic!

Pod stromy se hořlavé dřevo vždycky najde.

Jedno z Vřesiných často opakovaných úsloví, jen málokdy ho ale používala, když doopravdy mluvila o ohni. Potáplík ho vyslovil nahlas, důrazně, prosebně: „Pod stromy se hořlavé dřevo vždycky najde!“ Ale dnes v noci o tom nebyl přesvědčený. Jenom dostal vztek.

Hrabej!

Pustil se do spodní strany klády, která už kdysi dávno spadla a zlomila se o jinou. Z obou klád zbývalo sotva víc než zkřížené pruhy vyvýšené země, takže nevypadaly úplně beznadějně. V danou chvíli ale byly úplně promáčené. A studené.

Když to zjistil, zabušil do měkkých promáčených klád pěstmi. Pak musel zase začít obcházet v kruhu.

Později z další klády vyhrabal jenom suk, ještě tvrdý a se dvěma výběžky čnějícími téměř pod úhlem, který je potřeba, když se vyrábějí vrhače oštěpů. Potáplík plochým sukem nahradil původní ložisko, nebylo tak dobré. Olšový vrták pořád vypadal dobře. Všechno měl nachystané, jen najít něco dostatečně suchého, aby to chytlo plamenem.

Kdyby alespoň polevil ten liják. Na chvíli přišla skutečná průtrž, tak studená, že se do ní přimísila trocha sněhu, a do toho všeho foukal nárazový vítr. Prudké poryvy byly jako spršky chladného písku. Potáplík se zkrátka a dobře musel někam schovat, a tak si vlezl pod smrk s velkými větvemi přímo u země. Může se schoulit kolem kmene, kde na něj jenom sem tam kápne a vítr ho sem tam polehtá. Smrkové jehličí bylo pichlavé a země studená, ale cvičil rameny nahoru dolů, zpíval píseň horka a přísahal pomstu Trnovi. Ten bude něco říkat o špatných šamanech!

Všichni chlapci ale tak či onak musejí dospět v muže. Je třeba, aby zkušená prověřila jejich dovednosti a výdrž. Lovecká zkušená není o nic snazší. A co se říká, v jiných tlupách šamani trvají na ještě těžších úkolech.

Zase myšlenky na Trna zahnal. Prozkoumal všechny spodní větve smrku. Kdyby se dala odlomit nějaká suchá, dobře vyschlá, ale pořád s trochou pryskyřice, možná by z ní mohl špičatým kamenem kus vysekat a získat hromádku dostatečně jemných třísek, které by se točením vrtáku daly zapálit. Za pokus to stojí, a částečně se zahřeje už tím samotným úsilím.

Jenže se ukázalo, že ze smrku žádná spodní větev odlomit nepůjde.

Když déšť polevil, vysoukal se ven a plížil se pod ostatními smrky, jestli nějakou vhodnou nenajde na nich. Ruce měl tak zkrehlé, že větve sotva zvládal na zkoušku sevřít.

Během krátké doby pár slibných nalámal. Kdyby se mu v jedné povedlo rozdělat oheň, dřevem ostatních by ho mohl dobře živit.

Našel obstojný plochý kámen a lepší kámen na sekání. Ze suchých smrkových větví vzal tu nejlepší, prvním kamenem ji podložil a druhým do ní udeřil. Odolala a bylo jasné, že se výsledek nedostaví hned, ale vypadala slibně. Sek sek sek. Musel si dávat větší pozor na prsty než obvykle, měl hrozně nemotorné ruce. Před dvěma lety se do špičky jednoho prstu praštil: pořád ji měl tlustší, na konci mu v ní trochu chyběl cit a zploštělým drápem se táhly rýhy. Říkal tomu prstu Tlustoch. Raději tedy do ulomené větve opatrně sekal ze strany a několikrát místo ní trefil plochý kámen. Vyletělo při tom pár jisker, takže se mu zastesklo po pazourkových křesadlech. Za takovéhle noci pár roztroušených jisker nestačí. Mokřý víchř se mu vysmíval hlasitým svistem v korunách.

Nakonec po straně větve vytloukl místo ježící se třískami, dokonale suché. Seděl se zkříženýma nohama, nad větví se ohýbal a připadalo mu, že by třísková drť mohla chytit. Zadýchaný a kromě chodidel celý rozehrátý si vlezl pod nejlepší smrk v celé skupince a rozmístil kolem sebe nástroje. Načatou větev dal na plochý kámen a přidržel ho ze stran nohama. Vrták zasadil skoro kolmo do větve, mezi třísky, a jemně vychýlený ho držel mezi dlaněmi. Hotovo: teď vrták roztoč tam a zpátky.

Tam a zpátky, tam a zpátky mezi dlaněmi, se špičkou mírně přitlačenu do větve. Tam a zpátky, tam a zpátky. Tím, jak na tyčku tlačil, mu po ní dlaně sklouzávaly, a když sjely až dolů, musel ji tam jednou rukou přidržet, druhou přimáčknot na horní konec, přehmátnout nahoru, obnovit sevření a začít znovu, s co nejkratší přestávkou. Kolem jeho úkrytu pod smrkem zatím dál přšelo a kapalo i přímo ze stromu, dokonce až u kmene. Pomalu už se zdálo, že za takových podmínek nikdy neuspěje. Jenomže to si nechtěl připustit. Ve chvíli, kdy by si to připustil, by mu rázem byla mnohem větší zima.

Po dlouhé době, mohla to být pět nebo víc, se musel vzdát, přinejmenším co se týkalo první větve. Třísky byly trochu moc velké a po chvíli navlhly. Dokázal místo těsně pod vrtákem rozpálit tak, že když se ho dotkl, mírně mu popálilo prst, a odštěpky kolem dokonce trochu zčernaly, ale chytit odmítaly.

Potáplick zůstal sedět. Tohle Trnovi zvládne popsat jen s přemáháním, pokud z toho vůbec vyjde živý. Starý čaroděj ho určitě cvrnkne do ucha. Oheň musí člověk být schopný rozdělat kdykoli a kdekoli, čím

horší podmínky, tím spíš. Trn, tak jako většina šamanů na rokování, byl s ohněm obzvlášť šikovný a trávil hodně času snahou předat své dovednosti Potáplíkovi i dalším dětem. Příkládal jim vrták k předloktí a točil jím, aby poznali, jak se tím pohybem zahřeje. Po nějaké době uměl Potáplík oheň rozdělat, ať mu to stařec ztížil sebevíc. Ale pokaždé k tomu tak či onak potřeboval suchý trouch.

Vylezl zpod smrku, se vzteklým vzlykáním vstal a pak tančil, dokud ho před chladem nechránila vrstvička potu. Když průtrž trochu polevila, šla z něj pára. Už měl hlad, ale nedalo se nic dělat. Čas vzít do pusy kamínek a myslet na něco jiného. Vzít do pusy kamínek a tančit v dešti. Zima nezima, je tady na zkušené. Až se konečně rozední, najde si lepší skryš, najde si suchý trouch, najde si abri nebo nějaký menší převis. Začne pracovat na oděvu, ve kterém se pak za úplňku vrátí. Přejde do tábora oblečený od hlavy k patě, s plným břichem a s oštěpem v ruce! Zahalený do lvích kůží! S náhrdelníkem z medvědíků zubů! Viděl to všechno za očima. Křičel ten příběh noci do uší.

Po nějaké době znovu usedl pod nejlepší smrk, opřel si hlavu o kolena a nohy obemkl pažemi. Pak zas vylezl a začal skupinku stromů obcházet ve snaze najít lepší útulek. Postupně další zákoutí objevoval a zkoušel. Když byla dobrá, připočetl je k rostoucímu okruhu tábořišť s různými výhodami a nevýhodami. Dlouze vyzpěvoval a čas od času proklínal Trna. Kéž ti upadne dřík, kéž tě sežere lev... Čas od času taky nahlas vykřikl. „Zima!“ Trn takhle někdy dával průchod svým myšlenkám, kvílel stará slova šamanské řeči, slova, která zněla jako věci samotné: Esti chaldos! Es-ti chal-DÓÓÓS!

Nakopl si palec a ucítil tu ránu jen v kosti, zbytek měl znecitlivělý. Další kletby. Kéž tě poserou krkavci, kéž ti chcípnou děti... Lehl si pod jeden velký smrk a země se dotýkal jenom koleny, prsty u nohou, dlaněmi a čelem. S napjatým trupem se spouštěl na rukou níž a zase se zvedal. Kdyby tak mohl opíchat zem a tím se zahřát, ale byla moc zima, chudák dřík se mu nechtěl zparožit a bylo jasné, že až se mu zase zahřeje, bude strašně bolet a bude ho v něm pálit a mravenčit, až ho to dožene k slzám. Možná že by měl myslet na tu holku z tlupy Lvů, která je sice taky krkavec jako on, a tím pádem by pro něj měla být zapovězená, ale se kterou po sobě stejně koukali. Mohl by se zahřát představou, jak ji protahuje. Nebo Šalvěj ze svojí vlastní tlupy.

Nějakou dobu mu ty myšlenky vydržely. Všechno to viděl za víčky, viděl, jak před ním roztahuje nohy. Být tak v její kolbě, zapomenout na ten studený déšť. V její kolbě, její bagíně, její lištičce. Rozdmýchat trochu plamenů za pupíkem, přimět svůj prut k výstřiku. Jenže byla moc zima. Jen si ten nebohý kus těla trochu hnětl, až ho začal trochu pálit. Na víc se nezmohl, jen doufal, že ho tak uchrání před omrzlinami. Omrzliny – jen to ne.

Uplynul nějaký čas a déšť polevil. Zamračená tmavošedá obloha se zdála o stupeň světlejší. Ani památky po luně nebo po hvězdách, které by mu prozradily, za jak dlouho se rozední. Ale měl pocit, že brzy. Určitě brzy. Noc byla dlouhá, předlouhá.

Stál a kýval se. Šeď nad jeho hlavou se nesporně projasňovala. Zazpíval píseň horka, zazpíval píseň slunce, aby toho velkého boha tepla a dobré nálady přivolal. Byl utahaný a prochladlý. Ale ne tak prochladlý, aby ho to zabilo. Cítil, že do úsvitu vydrží. Takhle se chodí na zkušenou, takhle se rodí šaman. Vyl, dokud ho nerozbolelo v krku.

Úsvit konečně přišel, mokrý, šedý, nijaký, chladný. Pod příkrovem bouře se věcem ještě pořádně nevrátily barvy, ale vidět bylo. Od západu se přihnaly nízké mraky a seřízly hřebeny o jejich vrcholky. Oblaka byla vespod prověšená jako naducané tmavé struky. Níž po proudu se na Dolní údolí snášely provazce deště, stály mezi mraky a lesem ve vzduchu jako černá metla. Vzhledem k všudypřítomným ostrůvkům sněhu byla zem světlejší než obloha.

Pak všechno během pouhých pár mrknutí zesvětlalo a v mracích nad východním hřebenem zasvítil bílý bod. Slunce, skvostný bůh tepla, konečně vystoupalo dost vysoko. Bez ohledu na mraky bylo prakticky jisté, že se vzduch ohřeje. Že by den byl chladnější než předcházející noc, to se stává jen za nejhrošších bouří. A ve směru, odkud vanul vítr, obloha nevypadala zrovna zle: mezi mraky valícími se přes šedé hory prosvítaly jasně bílé trhliny. Pořád nicméně bylo větrno a déšť vytvářel malé stružky.

Ať už se dá přes den čekat větší teplo, nebo ne, musí se dál zahřívát pohybem. Nesmí si dát pohov, dokud nerozdělá oheň. Sebral proto nástroje, se kterými se o to marně snažil, oba je vzal do levé ruky, do pravé sevřel kámen, kterým by se dobře házelo, a vyrazil po proudu. Hledal

větší skupinu stromů, dobře namíchanou ze smrků, borovic, cedrů a olší. Hřeben, úbočí kopců, stěny údolí i vzdálenější náhorní oblasti nad nimi tvořila většinou holá skála s roztroušenou trávou, v danou chvíli pokrytá starým sněhem, ale v údolích obvykle kolem potoků rostly stromy a tvořily v jejich dlani klikatou tmavozelenou čáru. Po proudu si mohl popojít na soutok, kde se do potoka v Dolním údolí vléval tenký čůrek z východního úbočí a kde na plochem kusu země rostl větší shluk stromů obklopující oválný palouk a šplhající na obě strany do svahu.

Obešel podmáčenou část palouku a dostal se k nejzarostlejšímu místu. S vděkem za úkryt, který mu poskytnou, vklouzl mezi stromy. Vítr mezitím zesílil a déšť byl vydatnější, než se mu zdálo, když vyšel z porostu, kde strávil noc. Tenhle větší háj byl o hodně lepší. Dobře ho chránil a teď ve dne navíc bylo vidět na práci. Zlomený cedr uprostřed ostatních stromů při pádu odhalil velký oblouk lýka, které bylo možné oddělit a nahrubo si z něj udělat oblečení. Pár sněhem olemovaných mravenišť, ve která se drolil konec rozložené cedrové klády, Potáplíka upozornilo, kde by mohl najít troud. Kláda měla na konci malý otvor: údery kamene ho prohloubil, strčil do něj ruku a sáhl nahoru. Klenba dřeva byla uvnitř pořád pevná a na její spodní straně nahmatat kus trouchniviny, úplně suchý. „Matičko!“ zvolal. „Díky!“

Vytáhl velkou hrst a rychle ji donesl do závětrí za pokroucenou starou borovicí. „Pod stromy, POKUD JE JICH DOST, se hořlavé dřevo vždycky najde,“ řekl nahlas a svou opravnou vsuvku zakřičel. Pěkně bez okolků s ní seznámí i Vřesu. Věděl, že se mu vysměje, ale to ho nemohlo odradit. Přesnost je důležitá, zvlášť když něco chcete povýšit na přísloví.

Dobře troud schoval do pukliny ve spodní části staré zlomené borovice a rychle nasbíral větvičky, několik jich také ulámал z kmenů. Uložil je k troudu, ulomil dalších deset nebo dvacet menších živých větví, a aby vybudoval ještě lepší závětrí, starou zlomenou borovici jimi shora, zezadu i po stranách obklopil. Patřila k těm keřovitým s několika kmeny a hustým jehličím. Už sama o sobě představovala výborný útulek, a když teď přidal stěny z větví, déšť ani vítr k jeho chystanému ohništi skoro nepronikaly.

Dříví nasbírané na podpal si navršil k ruce, usedl zády ke kmeni a nahrbil se tak, aby poslední záštitu před větrem obstaral vlastním tělem. Zkřížil nohy a stiskl ložisko mezi znečitlivělými chodidly.

Osekal špičku vrtáku, a když ji tím trochu očistil a přiostril, vložil ji do prohlubně v suku, do bezprostřední blízkosti nového troudu. Když všechno vypadalo, jak mělo, začal točit jako o život, tam a zpátky, tam a zpátky, cítil při tom, jak mu dlaně po klacku sjíždějí, a cítil i tlak roztočené špičky na suk, snažil se rychlost a tlak udržet takové, aby vyvinul co největší teplo. Chtělo to cit, každé přehmátnutí zdola nahoru po vrtáku bylo jako tanec, krátký rychlý pohyb. Po několika takových svižných návratech do původní pozice byl na nejlepší cestě, takže prsty u nohou přisunul část troudu blíž k černající prohlubni, jamce, kvůli které si suk vybral. Přesně takovou by si do plochého ložiska vysekal čepelí.

Se zadrženým dechem sledoval, jak troud černá, a potom některá čerstvě zčernalá místa zasvítla po krajích žlutě a bíle. Jemně na bílé tečky foukal, celý se zkroutil, aby k nim přiblížil obličej, a dýchal přesně tak, jak bylo zapotřebí, aby tu bílou září dostal z jamky k větší hromádce troudu. Ohnul páteř, až byla jako Záhybná louka, foukal tak jemně, jak podle něj bylo potřeba, pipal bílé teplo, aby sílilo a rostlo, živil je vánkem, který je nemohl uhasit, dopřával mu přesně to, co potřebovalo, dával mu ze sebe všechno, pfff pff pff, pffff, tohle umí, v tomhle se pozná, pff pff pff, pff pff pff, pffff

a troud chytil plamenem. OHENĚ! Dokonce i takhle malý plamínek vyslal Potáplíkovi do obličeje závan tepla, a Potáplík se nadechl a foukal ještě horlivěji než předtím, pořád velice zlehka, ale s určitou stupňovanou naléhavostí, s jakou se fouká do otvoru v píšťale, aby přeskočila do vlčího vytí. Zároveň při tom klesl na kolena a lokty, chránil ten skvostný plamínek před větrem vlastní tváří, úplně zblízka, foukal na něj přesně tak, aby ho nechal rozhořet, miloval se s ním, tolik mu chtěl udělat dobře, chtěl ho potěšit, aby rostl! Předával mu svůj dech, svého ducha, svou lásku, přál si, aby vzkypěl, aby vytryskl jako mlíč z prutu, aby mu popálil tvář: a dočkal se!

Když viděl, že se malý výtrysk plamene drží, začal přes něj pokládat nejmenší a nejsušší větvičky, tak, aby jich co nejvíc zapálil a přitom ohýnek pod nimi nepoškodil. Chtělo to udržovat křehkou rovnováhu, kterou měl ale zažitou. Dobře věděl, co dělá, však si to nacvičoval dvacetdvacetdvacetdvacetkrát, Trn ho do toho nutil. Ach ano, oheň, oheň, OHENĚ! Obstojně to s ohněm uměl skoro každý, ale Potáplík si o sobě myslel, že to s ním umí výjimečně, i proto ho předchozí selhání tak

zdeptalo. Vyprávět o té první noci bude ostuda. Bude muset zdůraznit, jak strašná bouře se strhla, ale vzhledem k tomu, že jeho tlupa nocuje hned ve vedlejší údolí, mu žádné velké přehánění neprojde. Zkrátka mu nezbude než přiznat, že prožil špatnou noc.

Ale teď je ráno, má rozdělaný oheň a první větvičky už chytají a přidávají své teplo, takže jich může přiložit víc, i několik větších. Brzy jich nad prvním zapáleným místem jasně hořelo deset nebo dvacet, ležely přes sebe, jejich plameny byly zřetelně žluté. Velice záhy přišla chvíle, kdy mohl na ohýnek s citem přiložit poměrně velkou hrst suchých větviček a mít jistotu, že skoro okamžitě zahoří. Udělal to, vyrazil ze sebe „Ha! Ha!“ a začal přikládat větší kusy. Nejdřív větvičky tlusté jako prst, pak větve silné jako zápěstí. Spokojeně sledoval, jak se okraje početných větví a klacíků barví v rostoucích plamenech dočerna. S ohněm je na světě hned líp.

Už stoupal dým a dřevo syčením a praskáním dávalo znát, jak se oheň stihl rozpálit. Horko udeřilo nahého Potáplíka do hrudi, břicha a do dřívku, který ho začal strašně pálit, teplo se do něj vracelo s obvyklým mučivým mravenčením. Jednou rukou ho stiskl, aby bolest udržel uvnitř, a zjistil, že je to dobrá bolest, tak dobrá, že ji jde snadno brát jako drsnou podobu rozkoše. Ohó, to důvěrně známé pálení, se kterým se znectilivělé části těla probouzejí zpět k životu, to svědění hluboko pod kůží, to bolestivé šimrání znamenající život! Teď si dokonce zahřeje i chodidla! Až se mu do nich vrátí cit, budou pálit jako šílená. Ach, oheň, báječný oheň, tak laskavý a teplý, tak krásný!

„Naše blaho, přítel náš! Naše blaho, přítel náš!“ Jeden z popěvků, které o ohni měla Vřesa.

Všechno vypadalo vážně nadějně. Předešlá noc se scvrkla na pouhý zádrhel, temnou předeihu. S rozdělaným ohněm už bouře, která se mu dál hnala nad hlavou, vůbec nebyla tak důležitá. Pokud usoudí, že to tak bude nejlepší, může tu oheň klidně nechat hořet celý půlměsíc, a pokud se bude chtít utábořit jinde, může ho na určitou vzdálenost přenést a tam ho zase rozdmýchat. Může se soustředit na jídlo, úkryt a oblečení, a ať to půjde jakkoli, vždycky si při tom uchová to nejdůležitější. A to je na zkušené teprve první den!

Posadil se na návětrné straně ohniště, nohy si natáhl kolem něj a paže přidržel nad plameny. Dlaněmi zachycoval teplo přímo v kouři. Ó, to šimrání vracejícího se života: „AÚ!“ Teď se to vylo jinak než v noci.

Stejně jako vlci, jako potáplice, po kterých se jmenoval, měl různých zavytí celou řadu. Tohle bylo šťastné, vítězoslavné: „AÚÚÚ!“

Když byl zahřátý až po prsty u nohou a na širokém základu z šedých, uvnitř červených uhlíků mu hořelo několik velkých polen, obešel svůj kus lesa po obvodu a pak se vydal na průzkum tak, že kruhy postupně zužoval. Zase dospěl ke zlomenému cedru na kraji palouku a v potoce na mělčině našel kus pazourku, který se ostrým koncem a hrubou čepelí podobal ohromnému nemotornému rydlu. Na sekání byl akorát. Potáplík se s ním k zlomenému cedru vrátil, v místě, kde byl kmen prasklý, sekáním oddělil kůru a pak z ní oloupal co největší celistvé kusy lýka. Některé pruhu byly delší, než byl vysoký.

Když ze stromu oloupal všechno lýko, které se dalo, vrátil se s ním do útulku, přiložil na oheň pár větví a potom v jeho skvostném teple usedl a začal lýko trhat na proužky. Byla to mravenčí práce, ale zřetelně narůstající hromada proužků mu přinášela uspokojení.

V poledne usoudil, že jich má víc než dost. Znovu přiložil na oheň a proužky si nedaleko útulku roztáhl na místě, kde neležel sníh. Měl jich čtyřikrát nebo pětkrát dvacet. Šest jich položil na zem a šest dalších jimi propletl, jednou horem, jednou spodem, ten jednoduchý, ale praktický vzor ho těšil. Delší pruhu vedl odshora dolů a měl na smyčky, přičemž každou začínal jinde než ostatní, aby výsledná roura neměla po délce slabé místo. Nakonec uprostřed pod úpletem protáhl ruku, zvedl ho, přidal na rubu další smyčky, nejdelsí svislé pásy tím spojil a měl trubku. Kamaši.

Celé to zopakoval a měl kamaše. Pak propletl tři proužky a udělal z nich pásek, na který mohl trubky zavěsit. Následovaly závěsné smyčky a jednoduchý pruh mezi nohy, aby měl v té zimě zakrytý dřík. Kamaše si navlékl, k pásku je přivázal a okamžitě ucítil, jak zadržují jeho teplo. „Ha!“

Pak vesta; pak klobouk; nakonec roztřepený krátký kabátek ze zbytků. V dešti by oblečení zvlhlo a snadno se pak trhlo, ale prozatím ho mohlo trochu hrát tady v úkrytu, a nějakou ochranu si od něj mohl slibovat i později, po dešti. Na pořádné oblečení by samozřejmě potřeboval kožešiny, ale k těm se nedá přijít tak snadno. Oděv z kůry zatím

ničím překonat nemohl a bylo mu v něm mnohem lépe, než kdyby zůstal nahý. Alespoň doufal.

Teď, když se zahřál, se do něj pořádně zakousl hlad. Předtím si na palouku všiml několika keřků s bobulemi, takže přiložil další tři velké větve a oblečený se je vydal vypátrat.

Pořád bylo větrno, ale už nepršelo a mraky se trhaly. Okraj palouku byl chundelatý trnitými křovisky, na kterých rostly bobule zvané kachní oči. Potáplík do podrostu opatrně strčil ruku a pár loňských bobulí ležících na zemi vytáhl. Sice zčernalých a svrasklých, ale něco z nich určitě dostane.

Potom zamířil tam, kde z louky odtékal potok. Jak se často stávalo, spatřil tam pstruhy přitisknuté pod poslední záhyb břehu. Od svého útulku se příliš nevzdálil: pořád viděl vesele šlehající plameny, i když mu v cestě stálo pár stromů.

Pokračoval po proudu, dokud nenašel vhodně vyhlízející mělčinu. Ze břehu nanosil do potoka tolik kamení, až navršil malou přehradu. Voda skrz otvory protékala tak snadno, že se hladina ani trochu nezvedla, sebemenší rybě by se však proklouznout nepodařilo. Spěšně se proti proudu vrátil na palouk.

Tam svlékl nové šaty, vstoupil do vody a šel po proudu. Před posledním záhybem si ze břehu přitáhl velký kámen, silou ho hodil doprostřed potoka a zároveň začal poskakovat a křičet. Proti proudu se kolem něj žádná ryba nemihla, takže se šplícháním a za neustálého křiku rychle pokračoval. Pod břehem v posledním záhybu pstruhy nespatri, pravděpodobně prchli po proudu.

Brodil se za nimi k přehradě, v jedné ruce kámen a v druhé klacek. Kamenem bušil do dalších kamenů ve vodě, šel a hulákal.

Potom dospěl na místo, odkud byla přehrada vidět. Ve vodě nad ní uvěznil svým příchodem tři pstruhy. Upustil kámen do potoka, natáhl se nahoru na břeh, co nejrychleji nahrabal do vody další kameny a postavil z nich druhou přehradu. Když ji dokončoval, musel jedné rybě zabránit v několika výpadech proti proudu, ale aby se kolem něj zkusila prosmýknout, na to chyběla odvaha i jí. Zbylé dvě se o nic ani nepokusily. Díky druhé přehradě, navršené vysoko nad hladinu, je teď měl jako v ohrádce. „Tak!“ vykřikl. „Díky!“

Se šplícháním se vrátil proti proudu, rychle obhlédnout tábor. Oheň pořád útěšně hořel. Vylezl z potoka, po proudu došel k rybí ohrádce

a vlezl do ní. Připlížil se k jednomu pstruhovi – připadal mu jako ten, který se proti němu vrhal – a zastavil se tak, aby mohl velmi pomalu ponořit obě ruce k jednomu jeho boku, ryba se totiž snažila ukrýt tím, že znehybní. Jediným pohybem ji podebral a se sprškou vody vyhodil na břeh, kde se zmítala, dokud nelekla. Potlačil výkřik, aby zbylé dvě nevyplašil, a pomalu se přesunul k druhé, vmáčknuté pod břeh. Velmi pomalu spustil ruce, zase jimi kořist podebral a další pstruh vyletěl i s cákancem vody a dozmítal se k smrti.

Poslední ryba těkala hned tím, hned druhým směrem a několika pokusům o podebrání unikla, ale pak ji Potáplík chytil a také se pozmítala na břehu a lekla. Získal tři pěkné pstruhy, každého delšího než dlaň. Zazpíval rybářské poděkování, vylezl z potoka, zase se oblékl a donesl je k ohni.

Lámal staré olšové větve, kroutil je při tom a nakonec tak získal ostrý hrot postačující k otevření a vykuchání pstruhů. Napíchl ryby na delší borové větve a podržel je nad ohněm, dokud se neupekly a neprskaly po krajích. I bez koření chutnaly výborně, pstruhově. Jako přísadu k dalším jídlům se chystal natrhat snítky rozmarýnu a máty. Při jídle si uvědomil, že měl před odchodem otevřít horní přehradu.

Ale to počká na zítra. Oblečený a s plným žaludkem měl u teplého ohně náhle co dělat, aby neusnul.

Znovu krátce obešel skupinku stromů a přisbíral smrkové větve na lůžko a na přikrytí. Rozestlal si hned u ohně, a když byly větve s měkkým jehličím navršené k jeho spokojenosti, došel si na břeh potoka pro chomáče mechu a vzal je zpátky k ohni. Než se usušily, nasbíral další dříví na noc a suchý mech pak rozložil na větve lůžka. Lehl si do měkkého a přikryl se smrkovými větvemi s hustým jehličím, lýkové oblečení si nechal na sobě. Nenechá oheň skomírat. Stráví noc ve velkém pohodlí. Teprve se stmívalo, ale ležel vedle hromádky dříví na podpal, díval se do plamenů a bylo mu dobře. Teprve druhá noc, a už je najedený, oblečený a má lůžko u ohně! O tom se pak bude vyprávět jedna radost.

Hověl si v teple. První noc byla luna jen oblouček, teď druhou noc už pěkně ztloustla. Půlměsíc uplyne rychle, říkalo se. Srpek brzy zapadl a noc ztemněla docela, čern nad několika zbývajícími mraky propíchal hvězdy. Spodní větve nad Potáplíkem spolu ve světle ohně mihotavě tančily. Druhý den čtvrtého měsíce – bublinu tepla od ohně obklopoval vlhký chlad. Potáplíka udolal spánek.

Kolem pŭlnoci ho vzbudilo vlčí volání ze vzdáleného hřebene. Pod třepotavým bílým popelem rudě pulzovaly uhlíky, přihodil na ně několik větví. Vytryskly jiskry; sledoval, jak jedna větev černá a náhle žlutě vyprskne a hoří omamným, průhledným tancem plamene, a pak o sobě zase nevěděl.

Později se mu zdálo, jak běží vzhůru vrásou pod skalním hřebenem, protože chce ještě zahlédnout tři kozorožce, které předtím uviděl, jak se na svahu blíží vrcholu. Náhle vyběhl přímo proti nim, všichni tři tam uvolněně a neochvějně stáli čelem k němu, úhledně zakřivenými rohy probodávali nebesa. Skalní tanečníci, nejoblíbenější mámino zvíře, a máma najednou stála vedle něj a táta s ní a na skalní tanečnický se dívali. Odehrávalo se to v ročním období, kdy karibu táhnou stepí, kdy tiché dunění jejich kopyt zní jako hrom v dálce. Máma patřovala ke krkavčímu klanu a táta k orlímu, ale lásku ke kozorožcům měli jednoznačně společnou. To si z té chvíle zapamatoval. Věděl, že je setkání s rodiči nezvyklé, a to vědomí ho probudilo.

Hvězdy se mezitím otočily, úsvit nebyl daleko. Zkusil se do snu znovu ponořit, neúspěšně. Zkusil si ho zapamatovat, než ho sen s konečnou platností vypudí. Viděl ho před sebou celý najednou; pak si ho prošel od nejzastřenějšího okamžiku k nejzřetelnějšímu. Některé sny chtějí, aby si je člověk zapamatoval, jiné zas ne, a takové je potřeba uštvať. Tohle byl jeden z nich.

Dobrá, navštívili ho máma s tátou. To už se dlouho nestalo. Zkoušel, jestli si za očima vybaví jejich podobu nebo jestli pochopí, jak mohl ve snu tak dobře vědět, že to jsou oni, i když jen stáli vedle něj a neříkali nic, co by si přesně vybavoval. Někdy mu snové rozhovory utkvěly, někdy ne. Tentokrát ve snu věděl, co rodiče cítí, třebaže mu nic neřekli. Na něj hleděli laskavě a starostlivě a na skalní tanečnický s láskou. Zanařikal, že nejsou mezi živými. Jaké to je žít jen ve světě duchů, jak to tam asi chodí a proč nemůžou přejít nazpět? Proč zemřeli, proč je na světě umírání? To velké tajemství ho celého prostoupilo a připadal si malíčkový, probodnutý čímsi nezměrným. Nebýt ohně, jeho soužení by neznalo mezí. Tady u plamenů se těmi otázkami zaobírat mohl, tady si mohl připustit všechnu bolest, všechnu nezměrnost, která v nich tkví.

Hned po svítání se znovu zatáhlo, ale vrstva mraků byla tenká a netajila žádný déšť. Poryvy větru odtrhávaly z Potáplíkových žhavých uhlíků

vločky popela. V útulku měl pořád víceméně závětrí, a přestože mu ze strany odvrácené od ohně byla zima, mohl se jednoduše otočit, aby mu teplo studenou kůži ožehlo. Jeho zkušená se přehoupla do druhého dne, jenže se teď navzdory veškerému pohodlí cítil smutný a sám. Povzdechl si. Koneckonců tu podstupuje šamanskou zkoušku. Přechází do nového světa, nové existence, nejde jen o to, aby byl nějakou dobu sám. Tohle mu rodiče přišli sdělit: že je nutné, aby se něčemu postavil, něco se naučil, něčeho dosáhl. Proměnil se v něco jiného: v čaroděje, světaznalého muže. Jeho rodiče byli samozřejmě mrtví.

Sešel k potoku, napil se z něj, posbíral další dříví na otop, s úsilím zvedl velký kus staré klády a také ho dotáhl zpátky, aby mu nad ohněm nejdřív pomohl jako stříška a postupně se také proměnil ve žhavý popel.

Pak nastal čas porozhlédnout se po dalším jídle. Došel na palouk a pátral při tom po šlépějích, trusu nebo dalších znameních, možná i po místě, kam by nastražil oko. Nejlepší oka jsou z kožených řemínků. Provázky z lýka často nebývají dost pevné. Když dospěl na dolní konec potoka, odstranil horní přehradu a prozkoumal poslední meandr. Nenašel žádné ryby, které by mohl vyplašit, vykročil po palouku dál a vyhýbal se starému sněhu. Na březích nacházel napajedla s mnoha zvířecími stopami, ale většinou na otevřených prostranstvích, kde by se oko špatně líčilo. Potřeboval úzký průchod mezi křovisky, do kterého by se zvířata vyplašená u vody třeba vrhla naslepo. Nakonec takové místo našel. Zbývala otázka, z čeho zhotovit smyčku. Došel s kamenným sekacím klínem k jedné olši, odsekl několik proutků, pružných, silných a dlouhých, roztřepil jim konce a ty pak ve třech pramenech spletl dohromady. Přivázané nad zemí mohly posloužit jako nástraha, do které snad šlápnou mladý jelen nebo koza. Nic lepšího si teď dopoledne počít nemohl, takže léčku mezi křoviska pracně nastražil. Kdyby v ní před jeho očima zadrhlo nohou alespoň něco malého, získal by čas na kořist skočit. Musel by ležet v úkrytu přímo tady, protože jinak by se zvíře po klopýtnutí zase vyprostilo. Rozhodl se vrátit při západu slunce a doufat, že vyplaší jelena a přiměje ho k bezhlavému útěku.

Když na nástraze odvedl nejlepší práci, jakou svedl, vydal se zpátky k ohni a hledal kameny, kterými by se dobře házelo. Dokonce i sněžný

zajíc nebo tetřev by přišli náramně k duhu. Když našel dva dobré kameny, porozhlédl se na východním svahu údolí, jestli na zemi objeví další loňské bobule. Na stromě s holými větvemi uviděl jmelí a rozmyšlel se, jestli si vylézt pro jeho bílé bobule a rozžvýkat je. Mohl tím získat lepkaovou hmotu, kterou šlo natáhnout mezi větvemi, aby se na ni chytily malé ptáci. Jenomže žádní malé ptáky ještě nebyli. Narazil na ostružiní a jeho staré uschlé plody snědl s bílými houbičkami, o kterých věděl, že od nich nic nehrozí. Potom odpěchal zpátky, zkontrolovat, jak se daří ohni.

Ohni se dařilo dobře. Přiložil další poleno a znovu vyrazil, tentokrát opačným směrem. Dolní údolí se po proudu prohlubovalo, ale nerozšiřovalo, a ve východní stěně zel zářez, kterým se na ně napojovala Dolnohorní soutěska, vyšší rokle táhnoucí se k severovýchodu. V místech, kde se východní stěna za zářezem znovu zvedala, se nad krátkým širokým útesem tyčila vysoká skála zvaná Skelgův paroh a pod útesem spadl k potoku v Dolním údolí prudký zalesněný svah, stále z větší části pokrytý sněhem.

Potáplík zamířil k soutoku Dolního potoka s korytem rokle. Nad olšovým křovím tam byla malá zamrzlá plošina, kde ho mohlo čekat něco zajímavého. Nepochyboval, že na ní najde stopy.

Mezi stromy na svahu něco hlasitě zapraskalo. Strnul a nepohnul se, ani když do volného prostoru vyrazila mladá laň pronásledovaná dvěma hnědými medvědy. Levou zadní nohu měla zlomenou v holení a na zbylých třech se po svahu pohybovala pomaleji než obvykle. Medvěd, který byl ve vedení, se oproti tomu řítí z kopce mimořádnou rychlostí, laň dohnal, srazil ji na zem a chňapl jí po hrdle jako vlk. Jiné medvědy Potáplík viděl kousat do krku zezadu, jako velké kočky. Ale medvědi jsou schopní všeho. Skoro se v tom rovnají lidem, a vzhledem k tomu, že za starých časů lidmi bývali, to ostatně dává smysl. Navíc jako lidé pořád vypadají: velcí, nebezpeční, osrstění lidé.

Nehybně sledoval, jak si první medvěd z krku několikrát ukousl a olízal krev, a sbíhaly se mu při tom sliny. Laň teprve s třasem umírala, na tohle medvědi neberou žádný ohled.

Pak druhý medvěd napadl prvního zezadu. Jak si Potáplík všiml, byli to oba mladí samci, a rozpoutali souboj sestávající hlavně z litého vrčení

a z rozhánění se tlapami, které nezanechávalo žádné následky. Vypadali, že pokračují v nějaké dlouhodobé potyčce. Ke všemu ostatnímu byli hluchí a slepí, a tak po nich Potáplík hodil oba svoje kameny a jednoho i druhého zasáhl. Nenadálá bolest, která přišla jako blesk z čistého nebe, je vyplašila, takže oba bez ohlížení prchli pod stromy. Podle zvuků, které pak následovaly, se tam bitka znovu rozhořela.

Potáplík se plnou rychlostí rozběhl k lani. Dokonale se soustředil a snažil se mít oči všude. Rozhodně mu nezbyvalo moc času, než se medvědi vrátí nebo se vynoří někdo jiný. Z kamenů povalujících se kolem neměl žádný dost ostré hrany, aby jím laň šlo stáhnout z kůže, a první medvěd ji teprve nakousl. Potáplík její tělo přetočil na břicho, aby leželo s rozhozenýma nohama, poděkoval jí a současně už jedním vrhacím kamenem bušil do zadních kyčlí. Dost rychle jednu zlomil, nohu oddělil od páteře, stáhl ji z kůže, odřezal šlachy a roztloukal kloub, myslel totiž na to, aby si nohu mohl odnést, kdyby se musel dát na útěk. Vítr vanul soutěskou vzhůru a určitě pach krve roznášel.

Nedařilo se mu kyčel úplně uvolnit a pořád do ní ještě bušil, když ho upoutal pohyb ve svahu. Bylo hůř než zle: pod stromy uviděl tři lvice, jak se blíží tím svým lehkým krokem.

Skokem byl z malého palouku pryč, v předklonu se mezi stromy rozběhl do protějšího svahu soutěsky, sekl tam sebou za skupinu balvanů a snažil se popadnout dech bez hlasitého supění.

Lvice zastavily u laně, očíhávaly ji a rozhlížely se. Poznaly, že je čerstvě zabitá. Potáplík vzal na zemi do rukou další dva kameny. Kdyby se dostal zpátky k ohni, nejspíš by lvice dokázal odrazit, přestože by mu situaci ztížilo, kdyby si všimly, že je sám, a stály by o něj. Při libovolném lovu uměly výborně odhadnout svoje šance a chápaly by, že od něj stačí přetrpět nějaké ty zásahy kamenem a můžou ho zabít. Když si něco usmyslely, byly klidně schopné vběhnout do hotového deště kamení. Doufal, že je mrtvá laň upoutá a otupí jejich hlad.

Chvilí se plazil vzepřený na prstech u nohou a na kamenech v dlaních, jako ještěrka. Když byl dost daleko, aby mohl vstát a lvice ho neviděly, napřímil se a běžel zpátky k ohni, co nejrychleji a nejtišeji.

Dříví pořád pěkně hořelo, sice zhroucené na hromádku, ale cokoli přiloží, to chytne. Naházal na oheň větve všemožných velikostí, aby rychle zahořely a aby si připravil pár pochodní, kterými by se mohl lépe bránit.

Když měl hotovo, zase si k zabité lani pospíšil, ale traverzem, který ho dovedl nad ni. Na plošinu a na lvice odtud měl výhled přes otevřené, sněhem pokryté prostranství.

Laň už byla v podstatě sežraná, ale zbytky by mu ještě vystačily na hotovou hostinu, i kůže a kosti by přišly vhod. Musel se pokud možno zachovat jako krkavec: kálet na lvice, dokud od pozůstatků neodtáhne, a nenechat se při tom srazit z oblohy. Plíživě se k nim tedy pustil ze svahu. Smysly měl našponované, tělo ho mravenčilo, vnímal celé údolí kolem sebe, všechno před ním vyvstávalo dopodrobna a jasně ohraničené, jako by se proměnil v jestřába. Balvany slabě zářily vnitřním světlem a šumící stromy se kývaly ve větru, který údolím pořád vanul nahoru.

Lvice, bez výjimky veliké jako menší medvědi, se rozvalovaly poblíž laních pozůstatků a čistily si krvavé tlapy, v tom se od ostatních koček nijak nelišily. Když si lvi naplnili břicho, bylo je od kořisti možné zahnat smřstí kamení, obvykle k tomu však přistupovala celá skupinka mužů, ozbrojených navíc kopími. Zahánět je sám bylo něco jiného. Lvi mohli takového troufalého drzouna vyhodnotit jako dobrý zákusek, přestože by se jinak nenechali obtěžovat a nestál by jim za námahu. Chtělo to tudíž odhadnout, v jakém jsou rozpoložení a jak moc mají naditá břicha, vyvalená teď jako světlé žlutohnědé měchy na vodu. Potáplík se zastavil za padlým stromem a chvíli se díval. Lvice byly velké a krásné, vyzařovaly stejnou magii jako pokaždé. Nevypadaly jinak než kočky, které se držely kolem tábora, jenže tyhle největší kočky ze všech, těžké jako dva nebo tři muži, žily ve smečkách jako vlci. To byla ohromující kombinace, a svými důsledky pro všechna ostatní stvoření také děsivá. Krásní bohové krácející světem, nebojácní bohové lovu.

Když prudce hozený kámen správné velikosti trefik hlavu, je to hrůzostrašný úder, zvláště pokud terč máte hluboko pod sebou. Pravděpodobnější však bylo, že Potáplík lvice trefik do těla, jestli vůbec. Odtáhly by pak ublíženě a dotčeně pryč, nebo by otřepu chtěly zabít a zaútočily by na něj? V tomhle se nesmí zmýlit.

Dlouho čekal a sledoval, jak se lvice myjí. Patřily k nejkrásnějším zvířatům, každopádně, mezi devět posvátných tvorů, a jak by tomu mohlo být jinak? Které živé stvoření by se božstvům přiblížilo víc, než se jim svým zahálčivým půvabem a vražednou silou, svým sepětím kočky s vlkem blíží ony? Jak jen se rozhlíží a od očí se jim jako slavnostní malba

na obličejí táhnou černé slzné čárky... jak člověku zatrne a je najednou takhle malý, když na něm spočinou tím svým pohledem... ne, nic podobného svět nezná. Můžou zabít, koho si usmyslí.

Tentokrát jedna po chvíli vstala, sešla se k potoku napít a ostatní pooděšly s ní. Potáplík usoudil, že je nová vzdálenost dostatečná, vyřítíl se dolů, odsekl smutný pozůstatek nohy, kterou si chtěl odnést původně, mohutným úderem obouruč oddělil také ožvykanou hlavu, obojí popadl a pak soutěskou běžel až zpátky k ohni, tak rychle, že se většinu cesty potil a lapal po dechu. Do tábora se přihnál s prudce bušícím srdcem.

Znovu přiřivil oheň, načež celý zbytek dne a ještě dlouho za soumraku sekal, odděloval od laní nohy kůži a šlachy, opékal si židbce masa a při práci je jedl. Když byla noha úplně na kusy, vzal hlavu a pochutnal si na jazyce, mozku, polštářcích tuku za očima a masu z čelisti. Kůži, kosti a šlachy z nohy vzal k potoku a omyl je, svítila mu k tomu miska luny – třetí noc čtvrtého měsíce. Všechno odnesl usušit zpátky k ohni a doufal, že pozůstatky nebudou dost lákavé, aby vzbudily zájem nočních mrchožroutů, těch velkých, kteří by se mu byli ochotní postavit.

Opět přiložil na oheň tak, aby mu vydržel do půlnoci, a vklouzl pod příkrývku z větví. Kusy laně nechal ležet hned vedle a na kůži z nohy si lehl jako na polštář, takže na tváři cítil měkkou srst. Uvelebil se ve smrkové posteli a uvědomil si, jak je sytý a unavený. To značilo úspěšný den, zároveň ho však znepokojovala představa, že u něj nemá kdo držet hlídku, až usne. Lvice se pohybují někde blízko a loví v noci. Pokud by spatřily nebo ucítily oheň, věděly by, co znamená. Ale zůstat celou noc vzhůru, na to byl Potáplík moc unavený. Oheň k němu co chvíli vysílal další záchvěvy spánku. Nemohl se jim ubránit, jen ještě nařídil svému vnitřnímu oku, aby zůstalo otevřené a na stráž. Usnul s kamenem v ruce.

Tu noc se mu zdálo, jak ho lvice loví. Několikrát se z té hrůzy s úspěšným probudil. Když obloha konečně zešedla úsvitem, připadalo mu, že nic nenaspal. V očích měl ospalky a byl hladový jako nikdy.

Směrem k západu úsvit na chvíli růžově zbarvil nové těžké mraky hnané novým větrem. Že by další liják? Třetí den na zkušené, druhá bouře. Tuhle však mohl přestát u ohně a udělat si z kousků laní kůže nějaké šaty a vybavení.

Tak, zas ven do zimy. Mezi kamením u potoka našel hranatý blok paourku, ze kterého si hodlal zhotovit různá ostří, hroty a klíny. Jako dlá-

to si vybral velký dlouhý kus rohovce. Donesl si kameny nazpět k ohni a pak zamířil na spodní konec palouku, k potoku. Pod křivkou břehu se opět vznášeli pstruzi, takže svlékl kamaše, skočil do vody, až se rozstříkla, a zahnal ryby po proudu, načež znovu navršil horní přehradu. Přelezl přes ni do ohrádky, nikam nespěchal a postupně vyhodil na břeh čtyři ryby. Každou, která se šplíhancem vody vylétěla vzhůru a dozmlátala se k smrti, vyprovodil vlčím zavrčením. Budou pečení pstruzi, tentokrát s lučními cibulkami, které viděl trčet z tajícího sněhu na horním okraji palouku. Přikousne si z nich ke každému soustu. Sbíhaly se mu sliny, kručelo mu v břiše. Došel na místo, kde cibule rostly, pomocí laní kosti jich pár vykopal, vrátil se k ohni a všechny čtyři ryby s nimi snědl. Vyvržené vnitřnosti pstruhů opekl na uhlících, a když zčernaly, také si je dal. Trochu vrzaly mezi zuby, ale byly dobré.

Když dojedl, vzal nasbírané kameny a našel ploché skalnaté místo, kde se mohl dát do práce. Každý úder dláta o pazourek vedl s nejvyšší rozvahou, potlučený prst si během svého půlměsíce nemohl dovolit. Odštipování mu při takové mimořádné opatrnosti nešlo zrovna od ruky, při krátkých úderech odletovaly jen šupinky. Nakonec ale čistě vysekal několik drsných ostří a jedno bylo dost rovné, aby ho mohl vzít do ruky a řezat laní kůží. Byla silná a pružná, nepotřebovala ani vyčínit. Z jedné části si chtěl udělat pořádný opasek, na který by zavěsil kamaše a pás přes dřík, nemohlo už totiž trvat dlouho, než se stávající pásek a poutka roztřepí a kamaše mu spadnou. Jinak pletenina z cedrového lýka držela dobře. Správný opasek taky musí mít kapsu, do které by Potáplík zabalil vybavení a nosil ho v ní. Ne že by pořádně nějaké měl.

Pomalu odřezával pruhu kůže. Když měl dobrý opasek, kterým nahradil ten cedrový, ze dvou odložených pruhů svázal náhrdelník a prorazil v něm hrotem pazourku tři díry, aby do nich mohl zasadit laní zuby. Náhrdelníky, které měly vydržet, se dělaly jinak, takovýhle si ale mohl zhotovit s pomocí toho, co měl. Pokud se mu později naskytne příležitost nahradit ho lepším, využije ji, ale pokud se nenaskytne, zůstane mu alespoň tenhle. Chtěl při návratu k tlupě vypadat pokud možno k světu.

Druhý den ráno se vzbudil před úsvitem a zvážil, jestli ho lvíce nemůžou vystopovat podle pachu nebo krve, která po cestě kapala z kusů

laně. Zároveň už pod stromy téměř vybíral snadno dostupné dříví na podpal. Bylo by bezpečnější se někam přesunout. Bouře zatím patrně odtáhla, západní obloha byla jen mírně pod mrakem. A tak vyklouzl z útulku a šel se podívat, jestli se nějaké zvíře nepřišlo napít na palouk, kde nastražil past.

Přišlo: na mělčině stála mladá samice kozorožce. Potáplík se doplazil na opačný konec palouku, než kde oko umístil, a pak se prudce napřímil a zakřičel. Zvíře leknutím nadskočilo, vyrazilo přímo k průchodu mezi křovisky, o nástrahu zavadilo, klopýtlo a pak ji přetrhlo a pláchlo přímo vzhůru po strmé skalní stěně údolí. Zastavilo teprve vysoko na útesu, pružně nahoru přeskákalo z kamene na kámen, jak to nikdo než kozorožci neumí. Shora se pak na Potáplíka uraženě ohlédlo, zakroutilo hlavou, jakoby nad osudem, který mu Potáplík chystal, a dalším rychlým pružným skokem zmizelo za hřeben. Skalní tanečník, jak se patří.

Potáplík si uvědomil, že drží kámen. Nestihl ho hodit. Pořádné oko se bez kožených provázků dělá špatně. Stejně tomuhle pokusu moc šancí nedával.

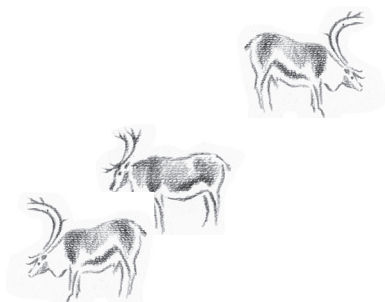
Zklamání zadusí jediné další snaha.

Vyrazil hledat nové tábořiště. V okolí se celkem vyznal, mnohokrát tudy při lovu procházeli. Na horním konci Dolnohorní soutěsky bylo místo, kde potok protékal mělkým zářezem, pod kterým se ve vysoké kotlině, jíž říkali Kopec uprostřed, dělil na dva prameny a obtékal pahorek sahající do stejné výšky jako skály kolem. Východní hřeben vysoké soutěsky tvořil hranu náhorní plošiny, zatímco západní spadl do mělkého údolí, které se pak v západním směru zase zdvíhalo k ledovým čepičkám. Pokud šlo o to, kde se utábořit, kolem potoků sice rostly stromy, ale také se tam vyskytovaly šelmy. Možná by bylo lepší nějaké chráněné zákoutí vysoko ve svahu, nebo dokonce místo na hřebeni s výhledem na nějaký soutok. Oheň skrýt nemohl, leda by našel dokonalou jeskyni. Okolní skály byly na jeskyně bohaté, o většině se ale vědělo a využívali je jak lidé, tak zvířata. Že by našel novou, tomu moc nevěřil. A nejlepší ochranu mu přece poskytuje pořádný oheň. Vyvýšené místo nad soutokem asi bylo nakonec nejlepší, nebo mohl zamířit nahoru některým korytem, pokud možno co nejprudším, a utábořit se v nejvyšší skupince stromů, protože tam se bude křížit nejmenší množství cest.

Přiložil na oheň velký kus suché klády, rychlým krokem se vzdálil a dával dobrý pozor, kam šlape. Byl na lovu, kůže ho mravenčila, na sebevětší vzdálenost pro něj všechno bylo velké a ostře vyrýsované. Vzhůru po zamrzlém potoce Dolnohorní soutěsky – vystříhal se ostružiní po obou stranách malého ledového vodopádu a snažil se při výstupu napodobit hladké pohyby kozorožce, který mu předtím dal najevo svoje opovržení. Pomoz mi, sestro, být skalním tanečníkem. Potok se srovnal a objevila se nevelká řada stromů směřujících k zarostlému místu pod stěnou, která údolí uzavírala. Nej hustší podrost byl kolem pramene, ležícího pod plochou vyvýšeninou. Hodně popadaného dříví, ne moc sněhu, ne moc vlhko. Hlavně černé smrky a zakrslé borovice – jedno i druhé dřevo po vyschnutí dobře hoří. Rychle podrost prohledal a nanosil na ploché skalisko nad pramenem hromadu palivového dříví a kupu větviček. Dokonce vyskládal kruh z kamenů a navršil z větvíček počáteční hranici, ve které nechal díru, aby mohl dovnitř strčit ruku a položit na plochý kámen svůj žhavý uhlík. Bylo to tu pro něj jako stvořené.

Zase doběhl zpátky k původnímu tábořišti a držel při tom tempo, které Trn označoval za čilý odpočinek. Do kapsy na novém opasku z laní kůže nasbíral všechny drobnosti, které si chtěl vzít s sebou, naposledy pořádně rozdělal oheň, najedl se lučních cibulek a pak z ohně opatrně vytáhl žhnoucí borovou větev, prohořelou, ale jinak celou a neporušenou, a nechal ji ležet na zemi. Klínem z řeřavé větve kus odsekl, zhruba dvakrát tak dlouhý jako široký, sevřel ten žlutě sálající kus dřeva mezi dva kameny, položil ho na hrst čerstvého smrkového jehličí, ubalil syčící kouli a vložil ji do vykotlané uzlovité boule dřeva, kterou našel. Nejlépe se uhlíky nosí v lasturách z velkého slaného moře, ale ty jsou vzácné a všechny je vlastní ženy. Ženy to s ohněm umí stejně dobře jako muži a v jeho přesouvání z tábora do tábora jsou lepší. Potáplíkova jehličnatá koule v dutém dřevě ale byla na nouzové řešení víc než slušná: uhlík se díky ní dal nést v jedné ruce, takže do druhé mohl vzít vrhací kámen a zbytek nástrojů si s pozůstatky laně dát do kapsy na opasku.

Přeběhl na nové tábořiště, tentokrát hodně přidal do kroku. Při každém došlápnutí musel sledovat, kam nohu klade. Nad hlavou mu táhly obrovské bílé mraky hnané slabým západním větrem. Na slunci bylo chladno, ve stínu mrazivo. Na přesun tábořiště dokonalý den.

KE SVÉMU NOVÉMU HNÍZDU tak Dolnohorní soutěskou mířil v dobré náladě. Jenomže když se k plošině nad pramenem přiblížil, uviděl, že z pečlivě připraveného ohniště zmizelo všechno dřevo.

Okamžitě při tom pohledu ztuhl, a když si naplno uvědomil, jaké má ta změna nejjednodušší vysvětlení, strnulým tělem mu projel záchvěv strachu. Co nejplynulejším pohybem vklouzl za skálu, strach v něm s každým úderem srdce sílil. Celá nevelká soutěska se mu třásla před očima. Všude klid, nikde žádné štěbetající veverky. Voda vytékající z pramene zurčela. Vzduch proudil soutěskou dolů a Potáplík opakovaně začenichal. Snažil se větřit jako medvěd, rozeznat podle pachu, co na něj číhá a kde přesně. Pokud něco. Smést mu z kamene dřevo byl vlastně dost zvláštní krok.

Další začenichání mu poskytlo odpověď, které se bál nejvíc: zavanul k němu kouř a mastnota, pach, který se podobal tomu jeho, ale jen podobal. Staří. Jsou cítit jinak než lidé. Věděl to, protože ho Trn přinutil se s jejich pachem seznámit – našli tehdy mrtvolu starého v mělké jeskyni tady ve svahu, níž v roklině. Trn ji popadl za plášť z medvědí kůže a límec mu přidržel u nosu. Tupohlavové jsou vždycky cítit takhle, řekl a ostře ho cvrkl do ucha.

Potáplíkovi se potila tvář a dlaně. Den se náhle proměnil v jednu z jeho nočních můr: v tichém, nehybném, děsem napěchovaném světě si na něj cosi nespátrného brousilo zuby. Řeči o chlapcích, kteří šli na zkušenou a sežrali je staří, měl doted' jenom za povídačky, všichni muži, které znal, se ze zkušené vrátili. A když jste na starého někdy narazili, vždycky působil zhruba stejně neškodně jako lesní muži.

Jenže lesní muži dovedou být nebezpeční. A staří byli urostlí, silní jako medvědi nebo rosomáci. Trn dával k lepšímu příběh o starém, který se omylem oženil s medvědicí a ani jeden si toho nevšimli. Až po letech je na to upozornila jejich dcera a rozhodně je nepochválila.

Každopádně uměli lovit. Nepoužívali oštěpy ani vrhače kopí a hroty dělali výhradně z kamene, nikdy z parohů, kostí ani klů, ale měli bytel-ná kopí uzpůsobená k bodání a hodům na krátkou vzdálenost. Výborně ovládali umění počkat si ve skrytu na svou chvíli, to bylo jejich. Když se pohybovali ve dvojici nebo trojici, jeden se kradl po okolí a ostatní se dívali z úkrytu. Ukryt se uměli jako žádné jiné zvíře, dokonce ani lidé na ně neměli.

Nachystat si hranici byla tudíž chyba. Stejně tak ušetřil nanejvýš pár chvil. Poučení pro příště. Pokud vyvázne živý.

Zadíval se na řehavý uhlík v dlani. Pořád ve dřevě a jehličí žhnul. Taky ho určitě je cítit, uvědomil si Potáplík. Jak se říká: vůni ohně si nespleteš!

Položil uhlík na zem a dřevo při tom otočil prohlubní dolů, aby tak uhlík třeba zadusilo. Mohlo posloužit jako klamná stopa.

Co nejplynuleji a nejtíšeji se odplížil zpátky po proudu. Bylo to jako dětská hra na schovávanou, ale zhoubně prostoupená děsem známým z nočních mūr.

Přes místa s dostatečně velkými stromy a balvany, mezi kterými se mohl schovat, zamířil vzhůru po západním svahu Dolnohorní soutěsky. Tam, kde se napojovala na Dolní údolí, končila soutěska nízkou strmou stěnou s vodopádem zvaným Starý chčáč. Staří o stěně nejspíš věděli, ale kdyby o ní náhodou nic netušili a pokusili se ho pronásledovat přímo podél potoka, mohla je pozdržet a dát mu šanci uniknout.

Když se dostal tak vysoko, že ho nízké stromy nezakrývaly, ani když se přikrčil, zalehl v mechem porostlé prohlubni mezi dvěma zkroucenými zakrslými borovicemi a sledoval skupinu stromů kolem pramene.

Byli tam: tři staří. Nebezpečí nedává výstrahu. Velké hlavy, hodně chlupů, hřmotné postavy oblečené do kožešinových plášťů. Kopí v pohotovosti, krátká, tlustá, s dokonalými listovitými hroty z červeného rohovce, kopí určená k probodávání mamutů. Potáplík se skrčil, jak jen to šlo. Svět nočních mūr opravdu přeskočil na denní světlo. A pak, přesně jak by Potáplík ve svých snech očekával, na něj jeden z trojice najednou ukázal a zaskřál jako rozzuřený jestřáb.

Potáplík vyskočil na nohy a už se řítíl k hřebeni nad sebou. Staří se šplhali za ním a krákali na sebe jako havrani, kopí je poněkud zpomalovala. Měl před nimi slušný náskok a byl k hřebeni tak blízko, že když se na něj dostal, pořád ještě byli o hodně níž. Rozběhl se po něm na jih, aby si mysleli, že tím směrem míří. Kdyby lehce odbočili a chtěli mu nadběhnout, narazili by na druhé straně hřebene na strmou skalní stěnu, právě tu, která níž po proudu vytváří Starého chčáče.

Ale staří byli o hodně rychlejší, než si myslel, že budou, a jeho panický úprk dotahovali. Když uviděli, že se vyhoupl na hřeben a brzy jim zmizí z dohledu, všichni tři za ním vyslali kopí. Stoupala obludnou rychlostí. Povídalo se, že jimi staří nikdy neházejí, a teď tohle! Dvě k němu doletět nemohla, ale třetí směřovalo přímo na něj, a tak mu nezbyla jiná záchrana než z hřebene seskočit na druhou stranu. Sám při tom pohledu žasl, že se odvážil, že se vrhl z prvního nízkého stupně celého dlouhého spádu.

Při dopadu ucítil, jak se mu něco zkroutilo v levém kotníku. Překulil se, aby si to místo nezvrtl ještě hůř, a když pohyb dotočil, narazil týmž kotníkem do stromu. První a druhá bolest splynuly a těžko se mu pak s nimi běželo, jenomže neměl na vybranou, a tak pádil po svahu do Dolního údolí a z levé nohy mu při každém došlápnutí vystřelila omračující bolest, jenže navzdory ní musel běžet plnou rychlostí a bez hlesu. Měl otevřenou pusku a vdechoval i vydechoval tak, aby vůbec nedělal hluk. Kdyby dal do běhu všechno, potřeboval by hodně vzduchu, takže to chtělo zvolit tempo, které vydrží delší dobu, jenže zároveň musel utíkat rychleji než staří, děj se co děj, i kdyby za ním vyrazili plným tryskem. Tvrdilo se, že jsou pomalejší než lidé, ale Potáplík ve své vědomosti o starých ztratil všechnu důvěru. Jsou silní, určitě si s lidmi v běhu do kopce nezadají. Teď už však mířil ze svahu do Dolního údolí, ošklivě kulhal a doufal, že si v levé noze nic nezlomil. Vždycky si myslel, jak je rychlý, ale teď ne.

Ve chvíli, kdy se staří vyhoupli na hřeben, už byl skoro dole u původního tábořiště, oheň tam stále hořel. Opravdu na hřeben vystoupali moc daleko po proudu a na Potáplíka se teď dívali z útesu, takže věděl, že se po hřebetě hory budou muset kus vrátit. Doběhl k tábořišti a rozhlédl se. Mohli ho tady snadno přepadnout a zabít už předtím, ještě než se dozvěděl, že jsou poblíž. Pro samotného člověka to bylo špatné tábořiště.

Vzal větev a zabušil s ní do ohně, aby rozdmýchal kouř a zakryl tak svůj pach, a také aby staří znejistěli, co se vlastně děje. Třeba se zarazí a budou uvažovat, proč to udělal, přece jenom se o nich tvrdí, že jim to myslí pomalu, a tak vzal hořící větev a přehodil ji přes potok, tři čtyři další rozhodil ještě do dalších směrů a pak se s větrem o závod znovu rozběhl dolů, kolem soutoku pod Starým chcáčem, po stezce kolem potoka, a svaly ho při tom pálily skoro stejně, jako ho bolel kotník. Nekrvácel, nenechával za sebou rudou stopu, přestože palec na pravé noze už měl tak rozedřený, že z něj krev kapat mohla. Když si toho všiml, polekaně vycenil zuby, zastavil, usedl na zem, první pramínek krve vysál, přejel po kůži jazykem tam a zpátky, aby se začala hojit, a pak do ní zamáčkl písek ze břehu potoka, načež vyskočil a běžel dál. V rychlosti ani vytrvalosti se s ním ti tři staří nejspíš měřit nemohli. Také jim to muselo být jasné a měl naději, že hon vzdají. Ale aby získal jistotu, nesměl zastavit. Bylo načase změnit přístup, chytit druhý dech, nabrat správnou rychlost, aby mohl Dolním údolím seběhnout a pak se pustit nahoru po jeho východním nebo západním svahu. Na hřeben nešlo vystoupat všude, vlastně se na obou stranách přímo pod hřebeny táhly dlouhé nízké stěny, kvůli kterým se údolí dalo jen těžko opustit. Na východě ale znal jedno místo, kde se útesy rozestupovaly, takže zamířil tam a doufal, že staří budou pokračovat dolů údolím. Kdyby překonal východní hřeben, ocítl by se na vysoké, zbrázděné náhorní plošině nad roklinou a jejími soutěskami a měl by možnost vyhledat útulek, kde by se ukryl.

Napadal při běhu na pravou nohu a supěl, doslova do sebe potřebný vzduch vtahoval. Po nějaké době ucítil, že chytá druhý dech, to bylo dobře. Často se ohlížel: staří nikde. Těžko se odhadovalo, jestli ho vydrží pronásledovat dlouho. Nejdřív museli pro kopí. Kopí na mamuty – co s nimi tady v soutěskách? Možná že doopravdy nic jiného neznají. Ti tři neměli ani vrhače. Skorolidé, lidé z nočních mŕ, kteří zabloudili do denního světa. Pokud Potáplík nezabloudil do toho jejich.

Sráz, po kterém stoupal, byl hladký. Už viděl mezeru mezi útesy, vedoucí na hřeben. Skály tu byly obyčejné bílé, se skvrnami černého lišejníku. Zase trochu krvácel z palce u pravé nohy, a tak výstup přerušil a znovu si do kůže vetřel hlínu, aby se rána uzavřela. Šrám nebyl nijak hluboký, ale při té námaze mu z něj krev jen crčela.

Cesta svahe se prosmýkla mezi menšími skalisky, a když zmírníla sklon, otevřel se mu přímý průchod na hřeben, dobře krytý stromy velkými jako on. Hřeben byl v těch místech široký a Potáplík po něm jenom letěl. Teď už staré určitě setřásl. Jenom proto, aby se po něm pozohlédli, sem nahoru určitě nepolezou.

Přesto nezastavoval, vzpomínka na kopí letící k němu ho hnala kupředu. Točilo se kolem své osy jako vrták. Dlouhým hrotem z rohovce by ho proklálo skrz naskrz. Už ta představa! Věděl, jak to vypadá, když sám kopím uloví malé zvíře, vídal je, jak se zmítají, naslouchal jejich předsmrtným skřekům. Nejlepší bude běžet dál. Běžet, jako by běžel na lovu, stejně houževnatě a rovnoměrně, stejně dlouho. Vzhledem k tomu, co bylo ve hře, vlastně dávalo smysl běžet ještě mnohem déle. Běžet, dokud nevyčerpá druhý dech, běžet, dokud nechytne vzácný a unikavý třetí, a potom běžet ještě dál.

Nakonec se dlouhé odpoledne strávené během nachýlilo. Obloha byla pořád modrá, ale v určitou chvíli pohasla tak, že se přehouplo do večera. Sněs se soumrak a Potáplík běžel dál, běžel, i když začala houstnout tma. Byla poslední noc před poloviční lunou, plnící se srpek měl proto téměř nad hlavou. Ještě přes čtvrtměsíc, než se bude smět vrátit k tlupě! Nedovedl si představit, že by teď v sobě našel dostatečnou jistotu, aby rozdělal oheň, staří přece jsou někde poblíž. A pořád ho trápil kotník. Každý pohyb provázela bolest.

Ale je naživu. A vydržel by týden bez jídla, kdyby musel. I bez ohně, alespoň kdyby nepřišla další průtrž. A kdyby přišla, tak také. Hlavně že vyvázl životem. Je na zkušené, to nemá být nic jednoduchého. Utekl třem starým! Snad. Teď teprve má pořádný příběh, který může dát k lepšímu! Pokud se s ním dokáže vrátit domů.

Nasbíral suché listí a větvě a zatáhl je za sebou do skuliny mezi balvany pod hustým spletením smrků vinoucích se po zemi. Po kamení je svou silou rozválel nikdy neutichající vítr ze svahu. Když do skuliny zalézal, natrhl si lýkovou vestu, a kamaše měl na cáry už předtím. Ale zvládl si připravit jakés takés lůžko a připadal si dobře schovaný. Aby zakryl svůj pach, namazal si hrud' smrkovou smůlou, přestože pak byl ulepený a snad všude ho bodalo jehličí, které se na něj nachytalo. Věděl, že mu

bude zima, a v kotníku se mu při každém úderu srdce ozvala bolest. Potřeboval by si dát pelyňkový čaj, zakouřit si pyl ze jmelí. Ale mohl jediné zatínat zuby. Pojmenoval svá zranění, jak to po něm Trn pokaždé vyžadoval: říznutí do palce odteď bylo Flus a to v kotníku Skrček. Flus a Skrček pěli svůj tichý dvouhlas a Potáplík napínal uši, aby přes ně slyšel vítr šumící v borovicích. Všechny ostatní zvuky ho znepokojovaly. Některá zašustění mu rozbušila srdce. Kromě toho přemýšlel, jestli by ze svého brlohu zvládl vyskočit, než by dovnitř pronikla kopí a přišpendlila ho k zemi. Pravděpodobně ne. Sám už bodnutím do přesně takového porostu ulovil nejednoho sněžného zajíce. Přesně věděl, jak by to proběhlo. Za všechno to šustění nejspíš také můžou jen zajíci nebo tetřevi, nebo dokonce veverky a myši. Ale se vzpomínkou na sněžného zajíce, kterému jednou probodl krk, se mu usínalo těžko.

Jenom pospával, a když se probral, aby si mohl přelehnout, jinak se schoulit, zakrýt prochladlé části těla a neodvratně tím odhalit ty vyhráté, vždycky poslouchal, čenichal a trochu se strchoval, dokud ho znovu nepřemohla dřímota. Spí s jedním okem otevřeným. Trn tvrdil, že to jde. Potáplík tedy ani tak nesnil, jako přemýšlel, ale trhaně, nespojitě. V jednu chvíli se úplně probral a byla mu zima na obě nohy, i na uši a dřík, přestože si před usnutím obemkl hlavu rukama. Roztřásl se a uvědomil si, že takhle znovu neusne, že tu dokonce ani nemůže zůstat ležet, na to se klepe až moc.

Ustrašeně se z útulku vysoukal a rozhlédl se. Dorůstající půlměsíc se chystal zajít za západní obzor, takže noc byla v polovině. Neochotně začal poskakovat na místě, stále na pravé noze, zatínal u toho pěsti a natáčel tělo do stran. Nejdřív měl dojem, že do tance nezvládne dát dost síly a nezahřeje se, protože je moc unavený, ale když ho třas konečně přešel, byl už naprosto vzhůru, část únavy z něj spadla a kochal se výhledem, který by se mu z útulku nikdy nenaskytl. Po planině zalité posledním světlem měsíce se táhly široké černé stíny. Nic se nehýbalo. Noc byla klidná. V mezích možností si poupravil lýkové oblečení tak, aby mu přiléhalo těsněji k tělu, a po nějaké době se zase zavrtal do hnízda. Každý útulek je lepší než nic. Jsem na zkušené, říkal si, stává se ze mě šaman, mám ukázat, co ve mně je. Nejenže musím přežít, musím se taky pořá-

ně předvést. Skrček a staří obcházející někde kolem mu úkol ztížili. Ale polovinu má za sebou, skoro. Zbývá nanejvýš osm dní, možná devět. Nějak ztrácí přehled. Ale na přibývajícím měsíci se může spolehnout.

S prací na působivém zevnějšku musí počkat a věnovat se jí až někdy ve dne. Za tmy se bylo nutné vystříhat jednak starých, kteří mohli zahlédnout oheň, a jednak nočních šelem, které zase ničím než ohněm nešly zaplašit, takže nezbývalo než si najít lepší úkryt, ne tak chladný a špatně krytý. Nějakou dutinu, nějakou kálecí jámu nebo příbytek svišťů, kde by se trochu zahřál a přitom viděl, kdyby se k němu cokoli přiblížilo. Třeba by si mohl vlézt někde pod balvan a na ohřátí si tam zatáhnout větve. Žít čtvrt měsíce jako svišť.

Skrček štekál a Potáplík stěž potlačoval nárek. Vzpomínka na žhavý popel vyzařující takové teplo, že se od něj musel držet dál, mu teď připadala jako neskutečný dar. Přepych je hloupost: další Vřesino oblíbené úsloví. Je rozmařilý, dodávala. Chce to vystačit si s málem. Jenže dnes neměl ani to málo.

Na začátku se choval, jako by klínové soutěsky zaříznuté do kraje planiny byly liduprázdné, čistě proto, že tam netábořily žádné tlupy. Jeho vlastní přítomnost ho měla poučit, že se mylí. Staří, lesní muži, cestovatelé, lvi, ti všichni ho mohli u ohně zabít, kdyby zrovna měli cestu kolem. Zřejmě mu v bouři zamrzl rozum. Od začátku na to šel špatně. Za bouře ještě mohl předpokládat, že všichni zůstanou zalezlí. Po ní ne. Vždycky se mohl nachomýtnout někdo cizí. Opatrnosti nikdy nezbývá. Nepamatoval na to, nechal se svést rozdělaným ohněm. Oheň člověka prozradí, to je nepopiratelná pravda. Ačkoli hodně malý ohníček v nějaké prohlubni, pokud by ho rozdělal za soumraku, nechal ho skomírat a přiložil na něj až těsně před úsvitem... ten by si snad dovolit mohl?

Nemohl. Radši ne. Zbývalo skákat na místě a zpívat si krátký popěvek, pravá pravá levá, pravá pravá levá, pořád dokola. Levou skoro nezatěžoval. Celou dobu upíral pohled na lunu, snažil se ji vidět plnější, než byla. Opravdu ztratil přehled, před kolika dny vyrazil, ale aby je přepočítal, znovu si je prošel, tak podrobně, jak mu paměť umožnila. Počítal na prstech, jako když si Trn značil roční hole. Vyrazil před pěti dny. Ano, před pěti. Druhý den rozdělal oheň, třetí den viděl medvědy, kteří zabili laň, čtvrtý si udělal oblečení z laní kůže, pátý se pokusil změnit tábořiště. Teď ho čekal šestý. Málem zasténal nahlas, ale nechal mluvení

Skrčkovi. Musí vymyslet, jak se zahřát bez ohně, a musí si obstarat jídlo. Může zkusit něco nasbírat, ale lepší by bylo najít nějaké zvíře a ulovit ho. Někaké srstnaté.

Luna zapadala, dávala si načas. Klesala tak pomalu, že bylo lepší se nedívat. Ale on se díval. Hvězdy se ploužily k huňatému černému obzoru a jedna po druhé zhasínaly. Chvílemi tančil a tak trochu při tom vestoje spal. Jen ať všechno splývá s tvým dechem. Mluvení nech na Skrčkovi.

V určitou chvíli otevřel oči a uviděl, že je obloha těsně nad východním obzorem světle šedá. Už jen přibližně pěst do svítání. Před úsvitem je zima vřdycky nejtuzší. Ale vydrží to. Cítil, jak v něm život štěká jako Skrček.

Když už bylo vidět, odkulhal po plošině dolů k čůrku vody, který posléze spadal ze skály do jejich říční rokliny. Ze stébel vysoké trávy tam spletl malé oko a nastražil ho poblíž travnatého břehu se stopami kopyt a tlap. Pak s kamenem v ruce ustoupil za padlý strom, který mu posloužil jako úkryt, a čekal.

Vyšlo slunce. Vzduch nad plošinou zalilo bledé vodovaté světlo. Když sluneční paprsky dopadly Potáplíkovi na kůži, bylo jejich teplo jako žár ohně. Prosím, zářivý bože, prospívej. Dospěj znovu zpět k létu.

Dlouho vsedě klímal na slunci. Pak něco udeřilo o zem, a když vyskočil a uviděl, že se mu do oka chytila laň, vši silou hodil kámen. Zasáhl zvíře do kolene zadní nohy, s hlasitým úderem, po kterém kořist poklesla právě na dost dlouho, aby na ni přes kládu skočil. Zezadu ji popadl za krátké parohy a kroutil, jak nejsilněji uměl, ve snaze zlomit jí vaz nebo ji udusit. Aby si vaz zachránila, překulila se, ale Potáplík se překulil s ní, sebral při tom ten samý kámen, který předtím hodil, a tvrdě, s rozmachem ji udeřil do hlavy, mezi parohy, chtěl mít hotovo jednou ranou. Minul a praštil znovu, a pak znovu a znovu, bušil co nejrychleji, laň se zmítala a převalovala, ale každý úder kamenem mu sjel, sám dostal tvrdý kopanec do stehna, potom úplně minul a další rána konečně dopadla, jak měla: zoufalým švihem prorazil lebku, až to křuplo. Laň se zhroutila a Potáplík ji zasadil ještě několik úderů do čela, čistě pro jistotu. Celá roztřesená vleže dodýchala, z očí a velké rány na čele jí tekla krev.

„Díky, sestro!“ vykřikl. Radost se jí rozlila jako hlt vody. „Hodná laň!“

Okamžitě ji začal bourat. Byla mladá. Celé tělo by neubráníl, vlastně musí zmizet co nejdřív a po cestě za sebou nesmí nechávat kapky krve. Chtěl nechat zadní nohy spojené u páteře, aby je mohl nést kolem krku, a přibrat kůži, srdce a ledviny. Sekal svým nešikovným klínem, snažil se u toho sníst co největší část mozku a rozčiloval se, že nemá pořádnou čepel, která by práci o tolik usnadnila. Takhle musel bušit a bušit. Nebohá laň tím přicházela nazmar, omlouval se jí, vysvětloval, proč musí spěchat. Bušil a tahal a řezal, jak jen to špičkou jeho mizerného klínu šlo. Kůži si hodlal odnést, i kdyby sebevíc zapáchala. Najde si dobré místo a schová se do ní, i nevyčiněná ho zahřeje.

Přes veškerý spěch mu stahování z kůže a bourání zabralo několik pěstí, a když měl hotovo, byl zpocený, zkrvavený a vyčerpaný, ale měl plné břicho. Kůži musel odříznout ve dvou velkých kusech. Zabalil do nich srdce a ledviny, a protože se daly svázat dohromady, mohl je stejně jako nohy nést kolem krku. Krev měl skoro všude. Pod suchou borovicí našel hůl, o kterou se mohl opřít, aby Skrček tak nenadával. Do druhé ruky vzal Klín, dost velký na zasazení drtivé rány, ale zároveň dost malý, aby se jím dalo hodit, jeho váha se příjemně nesla v dlani. I osamělý člověk může být nebezpečný, když rozpoutá smršť kamení. Před mužem s dobrou trefou si žádné zvíře nemůže být jisté! Radost z úlovku Potáplíka zlehka nadnášela.

Kulhal po proudu, kůži se zabalenými orgány i spojené zadní nohy měl kolem krku. Občas sešel přímo do potoka. Hůl, o kterou se opíral, pojmenoval Prut. Když byl dost daleko, zastavil, kůži i nohy omyl a sám se také vykoupal.

Laní kůži měl na dva kusy proto, že ji tupým klínem nemohl čistě oddělit od páteře. Ale i dva kusy ujdou. Později nejspíš stáhne z kůže i nohy a získá podsedáky. Přežvykoval kus laního srdce. Obvyčejně se jedlo vařené, ale ani takhle nebylo zlé. Syrové maso se musí dlouho kousat, nejdřív pokud možno po malých kouscích. Potáplíkovi srdce chutnalo a dlouhé žvýkání si užíval.

Voda byla studená, a tak nejdřív usedl na břeh, otřel si nohy do sucha a pak teprve se znovu pustil do práce na kůžích. Protože nebyly vyčiněné, těžko se jimi vedl rovný řez. Přesto si z jedné poloviny udělal díly

na základní vestu a suknici. Druhou hodlal využít jako deku a přehoz přes ramena.

Den už byl na sklonku, uběhl, jako by slunce bylo pták mířící k západu. Potáplík musel vyhledat místo, kde bude v bezpečí před nočními šelmami obcházejícími plošinu, a to nebylo jen tak. Přišla by mu vhod jeskyně, kde by se dal vstup zatarasit kamenem, nebo strom, na který by svedl vylézt jen on. Jedno i druhé by ale nejspíš hledal marně. V místech, kde se plošina začínala svažovat a pak se propadala do soutěsek, ovšem spadala po stupních, na kterých byly k nalezení nízké zídky a větrem zkřivené stromy. Kdyby dobré útočiště našel, než padne noc, neměl by dnešek chybu. Jenže slunce už kleslo nad západní obzor a bledý měsíc stál na odpolední obloze jen kus východně od nadhlavníku.

Pod jedním menším srázem spadajícím k říční roklině našel převis. Vzadu na něj nenavazovala žádná jeskyně, takže zůstával vystavený světu, nebo vlastně jen polovině světa, která navíc ležela přes roklinu. V podstatě takové malé abri. Však tu také na plochou zadní stěnu pod převisem někdo namaloval zubra a koně. Potáplíka to povzbudilo a dobře si malbu prohlédl. Tvůrce oběma zvířatům rozmazal srst do moc pěkného, černavě červeného nebo červenavě černého odstínu, použil ho jak u zubra, tak u koně. Trn černou a červenou nikdy nemísil. Potáplíka povzbudilo, že tu nebude prvním člověkem.

Shlédl k roklině, viditelné jen jako předěl mezi popředím a protější částí plošiny, a spatřil pod sebou doširoka rozprostřenou keřovitou borovici, která se zlomila a potom zase dorostla tak, že odhalené jádrové dřevo obtočila a vytvořila z něj dutinu naplněnou po okraj listím. Kočky by sice nahoru vyšplhat dokázaly, ale možná by před nimi dutinu ubránil a při pohledu zdola by na stromě nebyl vidět. Jestli nahoru zvládne vylézt, to se muselo zkusit, a tak s Prutovou pomocí sešel k jeho patě a vzhlédl. Skrčkoví určitě lezení nebude po chuti.

Dělal, co mohl, aby bolavé místo nezapojoval, a využíval levou nohu jenom jako opěrnou, nikdy s její pomocí nešplhal výš. Pro zdravou nohu to byla velká zátěž, ale nic, co by nevydržela. Nakonec se do vysoko posazené dutiny s heknutím sesunul a zaradoval se, že má určitě prasklinu vespod, protože je v ní sucho. Listí a trouchnivina slibovaly pohodlné lůžko. A měl dobrý výhled na všechny strany. Nemotorně se v hnízdě natočil a klínem odlomil velkou suchou větev, aby se měl čím